

Борис Качур, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та
освітнього менеджменту

Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти
Мирослава Качур, кандидат педагогічних наук, доцент, вчений секретар
Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито акмеологічні засади професійного зростання майбутніх керівників закладів дошкільної освіти. Представлено розуміння вітчизняними науковцями акмеології як науки й акмеологічного підходу як вагомій умови досягнення вершин професіоналізму. Авторами визначено поняття “професійне зростання” як розвиток людини у сфері своєї діяльності, набуття нових навичок та досвіду роботи, які уможливають досягнення успіху у кар’єрі. Виокремлено умови, за яких реалізація акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутніх керівників закладів дошкільної освіти сприятиме їхньому професійному зростанню.

Ключові слова: майбутні керівники закладів дошкільної освіти; акмеологія; акмеологічний підхід; професійне зростання; професіоналізм; професійна підготовка.

Лім. 14.

Borys Kachur, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy,
Psychology and Educational Management Department,

Transcarpathian Institute of Postgraduate Pedagogical Education

Myroslava Kachur, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Scientific Secretary,
Transcarpathian Institute of Postgraduate Pedagogical Education

THE ACMEOLOGICAL BASES OF PROFESSIONAL GROWTH OF FUTURE MANAGERS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The authors of the article have revealed the acmeological bases of professional growth of future managers of preschool educational institutions. It has been noted that modern professional education should be aimed at creating conditions that ensure high-quality professional training of future specialists in preschool education, development of their abilities to independently solve life, personal and professional problems. According to the authors, this is especially relevant for the training of future managers of preschool educational institutions, since management tasks are always non-standard and multifunctional, and the functioning of these institutions depends on the effectiveness of their solution. Attention has been focused on the importance of the problem of professional growth of future managers of preschool educational institutions, which, from the point of view of acmeology, is based on the necessity for active promotion to the heights of excellence. The authors have presented the understanding of acmeology as a science and the acmeological approach as an important condition for achieving the heights of professionalism. The authors have defined the concept of “professional growth” as the development of a person in the field of activity, the acquisition of new skills and work experience that make it possible to achieve success in a career. The professional growth of an individual begins with professional self-determination, i.e., with the choice of a profession, and is further associated with the acquisition of a profession, professional formation and self-improvement of a professional, with his or her aspiration to the pinnacle of professionalism (acme). We are convinced that the implementation of the acmeological approach in the professional training of future managers of preschool educational institutions will contribute to their professional growth if: to identify the essence and content of the acmeological approach and ways of its implementation in professional training; to identify the structure and content of the acmeological orientation of the individual and consider the formation of this quality as an important prerequisite for professional growth; to develop and implement a model of professional growth based on the acmeological approach in professional training.

Keywords: future managers of preschool educational institutions; acmeology; acmeological approach; professional growth; professionalism; professional training.

Постановка проблеми. Сучасна професійна освіта має бути спрямована на створення умов, що забезпечують високу якість професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, розвиток їхніх здібностей самостійно долати життєві, особистісні та професійні проблеми. Це особливо актуально для підго-

товки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти, оскільки управлінські завдання завжди нестандартні та поліфункціональні, а від ефективності їх вирішення залежить функціонування цих закладів. Відповідно, постає проблема професійного зростання майбутніх менеджерів закладів дошкільної освіти, основою якого, з погляду акмеології, є

потреба в активному просуванні до своїх вершин досконалості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка майбутніх керівників закладів освіти постає вагомим завданням сучасної вищої освіти і знаходить своє відображення у працях А. Аніщук, О. Брюховецької, Л. Дмитренко, О. Жданової-Неділько, Л. Карамушки, К. Крутій, Л. Пісоцької, М. Швардак та ін. Науковці переконані, що від рівня професійної підготовки управлінців, сформованості у них відповідних професійних та особистісних якостей залежить якість функціонування закладів освіти. Акмеологічний підхід як методологічна основа освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей є предметом дослідження О. Ветушко, О. Дубасенюк, С. Калаур, А. Келемен, О. Малахової, О. Мармази, Н. Мачинської, О. Музики, І. Ніколаеску, О. Пинзенник, О. Проценко, М. Яцури та ін. Авторами доведено потенціал цього підходу у професійному становленні майбутніх фахівців та представлено шляхи його впровадження у практику професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблема професійного зростання майбутніх керівників закладів дошкільної освіти на акмеологічних засадах, на жаль, не досліджена повною мірою, зважаючи на її важливість і актуальність.

Мета статті – розкрити акмеологічні засади професійного зростання майбутніх керівників закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Керівник (директор) закладу дошкільної освіти очолює заклад дошкільної освіти і здійснює безпосереднє керівництво ним. Професійна діяльність керівника, згідно з професійним стандартом “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”, передбачає управлінську, організаційну та іншу діяльність [8]. У документі виокремлено загальні (громадянська, соціальна, культурна, цифрова, підприємницька, етична) та професійні (здоров’язбережувальна, проєктувальна, операційне управління закладом дошкільної освіти, організаційно-методична, комунікативна, здатність до навчання впродовж життя, інформаційно-комунікаційна, лідерська, емоційно-етична, стратегічне управління та розвиток закладу дошкільної освіти, стратегічна, нормативно-правова) компетентності, які необхідно сформувані у здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки.

Оновлення змісту дошкільної освіти, як вважає А. Аніщук, передовсім залежить від керівника-професіонала, який би зміг впевнено і цілеспрямовано впроваджувати інновації в управлінні закладами дошкільної освіти, організувати освітній процес з урахуванням основних завдань: створення належних умов для отримання дітьми дошкільної освіти; забезпечення дієвості особистісно орієнтованої

освітньої системи; реалізація принципів демократизації, гуманізації та індивідуалізації, інтегративності педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти. Поділяємо думку авторки, що перетворення та розвиток системи дошкільної освіти значною мірою визначається тим, наскільки ефективно здійснюється управління всіма її ланками. Реалізація нових підходів до освітнього процесу в закладах дошкільної освіти має розпочинатися зі змін в управлінській діяльності. І саме наукове обґрунтування та впровадження інноваційних моделей управління є одним зі шляхів адміністративної реформи в освіті [1, 5].

В умовах гострих сучасних викликів управлінню закладу освіти відводиться особлива та відповідальна роль, пов’язана із професійними вимогами до нього як компетентного фахівця, здатного створити стійке до внутрішніх і зовнішніх деструктивних впливів освітнє середовище для забезпечення інноваційного розвитку педагогічної системи загалом та її оптимального функціонування в майбутньому. Л. Ребуха переконана, що ефективна управлінська діяльність керівника закладу освіти значною мірою залежить від отриманої фахової підготовки у закладах вищої освіти, а, відповідно, результативність навчання студентів магістратури буде більш продуктивною, якщо здійснюватиметься на засадах міждисциплінарної інтеграції [12, 115]. Свою позицію авторка обґрунтовує тим, що професійна підготовка фахівців управління закладами освіти на засадах міждисциплінарної інтеграції формує високу фахову компетентність, оскільки щоразу пропонує студентові здійснити конструктивний перехід від інформаційно-дисциплінарного до усвідомленого міждисциплінарного знання, для якого характерні наступність та безперервність у набутті професійної освіти, мотивує до отримання ґрунтовних і глибинних логічно-структурованих міждисциплінарних знань, сприяє формуванню аналітично-фахового мислення та наукового світогляду, а також дає можливість добре підготувати фахівців до успішної професійної діяльності [12, 119]. Вагомою для нас є думка О. Пинзенник, згідно з якою “становлення управлінських компетентностей керівника закладу дошкільної освіти не зводиться лише до набуття системи знань і навичок, а й природно має включати формування властивостей і якостей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності, що мають професійне значення. У сучасному баченні цей процес становить комплекс виховних впливів, спрямованих на цілісну характеристику фахівця (позитивне ставлення до професії, знання теоретичних концепцій і практичних навичок щодо їх використання, сформованість світоглядних поглядів і переконань, володіння ключовими компетентностями тощо)” [7].

Невід’ємною частиною професіоналізації осо-

бистості є, на думку Я. Ткачової, професійне зростання – тривалий, динамічний, багаторівневий процес розвитку і саморозвитку особистості, визначення свого місця у світі професій, реалізації себе у професії і самоактуалізації власного потенціалу для досягнення вершин професіоналізму. Авторка вважає професійне зростання складним процесом, що має циклічний характер, під час якого людина не тільки вдосконалює знання, вміння і навички, розвиває професійні здібності, але й може зазнати і негативного впливу цього процесу [14, 74].

Доцільно зазначити, що у вітчизняних наукових студіях поряд з поняттям “професійне зростання” як синонімічне вживається поняття “професійний розвиток”. При цьому, одним із наукових підходів до вивчення процесу професійного розвитку педагогів науковці виокремлюють акмеологічний, зауважуючи, що наука акмеологія досліджує проблему становлення і розвитку особистості як професіонала педагогічної діяльності. Умовою продуктивної творчої діяльності сучасної людини є, на думку І. Каденко та А. Щетініної, освіта та, відповідно, професіоналізм особистості, який формується на підставі освітньої діяльності, індивідуальності у розв’язанні практичних і теоретичних, спеціальних і професійних завдань [6, 27]. І. Воротникова виокремлює кілька етапів і результатів професійного розвитку, або професіональної генези особистості: професійне самовизначення і вибір професії, професійна підготовка і формування особистісної готовності оволодіння професією, професійна освіченість, компетентність, майстерність, культура фахівця [3].

Вищий професіоналізм і творча майстерність фахівців – один з найважливіших власне людських ресурсів. У цьому соціокультурному контексті особливого значення набуває нова інтеграційно-комплексна наука акмеологія, яка вивчає закономірності і технології розвитку професіоналізму і творчості свого роду акме-форм оптимального здійснення різних видів професійної діяльності [9, 10]. Солідарні з О. Дубасенюк, що акмеологія – актуальний напрям сучасної науки, ґрунтований на фундаментальних принципах науки, орієнтований на виявлення загальних властивостей у ході досягнення найвищого результату людини та суспільства. Акмеологія постає інтегральною наукою, що здійснює взаємодію з психологією особистості, психологією діяльності, психологією суспільних відносин, філософією, соціологією, філософською антропологією, педагогікою, культурологією та ін. Акмеологія вивчає вершинні прояви розвитку, вершинну діяльність дорослої людини на етапах її соціальної та професійної зрілості [9, 190].

Специфіка акмеології щодо інших наук про людину, на думку О. Проценко, полягає у тому, що вона досліджує весь життєвий та професійний шлях особистості. Акмеологія вивчає проблеми вдосконалення, корекції професійної діяльності та виходить з того, що вершин професіоналізму й

майстерності людина досягає сама, причому професійна діяльність особистості відіграє провідне місце в її долі. Основоположними категоріями акмеології на цьому етапі її розвитку дослідниця вважає “професіоналізм” і “компетентність” [11, 298].

Важливою складовою будь-якого акмеологічного дослідження О. Дубасенюк вважає розробку концепції розвитку професіоналізму або професіонала як єдиного визначального замислу, системи аргументованих теоретичних поглядів. Авторка зазначає, що “загальні акмеологічні інваріанти професіоналізму в підструктурі професіоналізму діяльності виступають як ефективні спеціальні вміння здійснювати надійні і точні прогнози – основу планування і реалізації будь-якої діяльності, вмінь приймати відповідальні й ефективні рішення, зокрема в екстремальних та нестандартних ситуаціях, уміння здійснювати самоконтроль і саморегуляцію на високому рівні” [10, 20]. Погоджуємося з О. Дубасенюк, що особливі акмеологічні інваріанти професіоналізму можна представити як такі вміння, що відображають специфіку професійної педагогічної діяльності [10, 20].

Як зазначає І. Синевич, педагогічна акмеологія як наука про шляхи досягнення професіоналізму в праці зорієнтована на усвідомлення сходження особистості до високого рівня компетентності, професійної майстерності та відкриває перспективи створення акмеологічної моделі професійної підготовки педагогів. Акмеологічний підхід у сучасній системі професійної освіти полягає у тому, щоб забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювання творчого потенціалу, виявлення та плідне використання особистісних ресурсів для досягнення успіху у професійній діяльності педагога. Метою реалізації акмеологічного підходу авторка виокремлює здійснення акмеолого-педагогічних впливів на здобувачів для того, щоб у них формувалася акмеологічна спрямованість особистості як стрижнева властивість та найважливіший показник професіоналізму [13, 22].

Водночас, як стверджує О. Огієнко, акмеологічний підхід “дає змогу з’ясувати суб’єктивні та об’єктивні фактори, які сприяють досягненню вершин професіоналізму [5, 162]. До об’єктивних факторів авторкою віднесено рівень та якість освіти, яка була одержана дорослою людиною, а до суб’єктивних – її задатки, здібності, компетентність тощо. Вивчення закономірностей і технологій розвитку професіоналізму і творчості як акме-форм оптимальної взаємодії різних видів діяльності, дає, на думку О. Огієнко, можливість розглядати людину як суб’єкта творчої, навчально-пізнавальної та професійної діяльності, що базується на ідеї суб’єктності, самодетермінації її буття у світі. Провідною ознакою суб’єктності є свідомий та цілеспрямований характер відтворення людиною особистого життя на основі свідомої активності, що спрямована на вдосконалення, створення людиною

самої себе та навколишнього середовища. Це забезпечується розвинутою самосвідомістю, зокрема, здатністю людини до рефлексії та саморегуляції діяльності. Дослідниця вважає, що сутнісною характеристикою акмеологічного підходу в освіті дорослих є прагнення до відновлення цілісності суб'єкта (особистості дорослої людини), який проходить етап зрілості, коли його індивідуальні, особистісні й суб'єктно-діяльнісні характеристики вивчаються в усіх взаємозв'язках для досягнення вищих професійних рівнів [5, 162].

Поділяємо думку С. Архипової, що відправним моментом у розробці концепції підготовки фахівця, розвитку професіонала стали акмеологічні уявлення про суть категорій: “професіонал”, “професіоналізм особистості” і “особистісно-професійний розвиток”, а також розгляд особистості в такому розвитку з позиції принципу активності і суб'єктивності, що відображають її прагнення до саморозвитку і самовдосконалення [2, 11]. Відповідно, авторка визначає термін “професіонал” як “суб'єкт професійної діяльності, з високим рівнем професіоналізму, самоефективності, який має високий професійний і соціальний статус, постійно спрямований на саморозвиток і самовдосконалення, на особистісні і професійні досягнення, що мають соціально-позитивне значення”; “професіоналізм особистості” як “якісну характеристику суб'єкта праці, що відображає професійну кваліфікацію і компетентність, різноманітність ефективних професійних навичок та умінь, (у тому числі таких, що базуються на творчих рішеннях), володіння сучасними алгоритмами і способами розв'язання професійних задач, що дозволяє здійснювати діяльність з високою і стабільною продуктивністю”, а “особистісно-професійний розвиток” як “процес розвитку особистості (в широкому розумінні), переважно орієнтований на високий рівень професіоналізму і професійних досягнень, що здійснюється за допомогою навчання і саморозвитку, професійної діяльності і професійних взаємодій” [2, 11]. Погоджуємося, що концептуально з акмеологічних позицій розвиток професіонала можна представити як процес і результат системних перетворень особистості, який включає взаємопов'язані прогресивні зміни її професіоналізму; професіоналізму діяльності; нормативності діяльності і поведінки; продуктивної Я-концепції. На основі цієї акмеологічної концепції С. Архипова вважає за можливе складання індивідуальних програм становлення і розвитку професіоналів. Причому в цьому процесі, на думку науковця, необхідно розрізняти тенденції становлення людини праці як: суб'єкта професійного розвитку; фахівця, який володіє певною кваліфікацією; зрілої особистості; активного учасника акме-орієнтованого процесу розвитку [2, 11].

Зі свого боку, О. Добош та О. Пинзеник переконали, що на специфіку освітньої діяльності закладу

дошкільної освіти, яка забезпечується керівником, впливають фактори, означені педагогічною акмеологією: якість взаємовідносин між суб'єктами освітньої діяльності, упровадження варіативних освітніх програм, активне застосування інтеграційної взаємодії, регіональні особливості, спрямовані на збереження культурних цінностей країни, регіону, спільнот, які співіснують у ньому [4, 157]. Автори акцентують увагу на тому, що зумовлені реформуванням освітньої системи, зміни та інновації в освіті вимагають чіткого механізму управління процесом надання освітніх послуг, що вповні залежить від керівника, його умотивованої на постійний розвиток та удосконалення управлінської діяльності. У процесі дослідження сутності, завдань та змісту управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти авторами виявлено суттєве доведення значущості акмеологічного її спрямування [4, 158].

Висновки. Професійне зростання – це розвиток людини у сфері своєї діяльності, набуття нових навичок та досвіду роботи, які уможливають досягнення успіху у кар'єрі. Він відкриває широкі горизонти для досягнення поставлених завдань у професійній діяльності, реалізації творчого потенціалу тощо. Професійне зростання особистості починається з професійного самовизначення, тобто з вибору професії, а у подальшому – пов'язане із здобуттям професії, професійним становленням та самовдосконаленням професіонала, з його прагненням до вершини професіоналізму (акме). Вважаємо, що реалізація акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутніх керівників закладів дошкільної освіти сприятиме їхньому професійному зростанню якщо: виявити сутність та зміст акмеологічного підходу та шляхи його реалізації у професійній підготовці; виявити структуру та зміст акмеологічної спрямованості особистості та розглядати формування цієї якості як вагому передумову професійного зростання; розробити і упровадити в професійну підготовку модель професійного зростання на засадах акмеологічного підходу. Виходячи зі сутності та змісту акмеологічної спрямованості особистості, її компонентами виокремлюємо: професійно-ціннісні орієнтації, професійну мотивацію та прагнення до професійного успіху. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов професійного зростання майбутніх керівників закладів дошкільної освіти на засадах акмеологічного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анішук А.М. Управлінська діяльність в системі дошкільної освіти: навчальний посібник для магістрів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 319 с.
2. Архипова С.П. Акмеологічні засади професійної підготовки соціальних працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Педагогіка, соціальна робота”*. 2005. Вип. 21. С. 10–13.

АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

3. Воротникова І. Професійний розвиток вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 15 (2). С. 143–150.

4. Добош О., Пинзенник О. Управлінська акмеологія керівника закладу дошкільної освіти: теоретичний аспект. *Молодь і ринок*, 2023. № 5 (213). С. 154–159.

5. Огієнко О. Акмеологічний підхід у контексті освіти дорослих. *Філософські, психологічні, аксіологічні контексти педагогічної майстерності*. 2013. № 2. С. 19–24.

6. Каденко І.В., Щегініна А.С. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 67. Т. 2. С. 24–30.

7. Пинзени О.М. Удосконалення підготовки вчителя на засадах акмеології. *Проблеми освіти: науковий збірник*. Житомир – Київ: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2015. Вип. 84. С. 274–278.

8. Про затвердження професійного стандарту “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”. Наказ Міністерства економіки України № 620-21 від 28.09.2021 р.

9. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 389 с.

10. Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О., 2017. 458 с.

11. Проценко О.Б. Акмеологічні засади формування професійної компетентності викладача вищого навчального закладу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*, 2011. № 6. С. 295–302.

12. Ребуха Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців управління закладами освіти на засадах міждисциплінарної інтеграції. *Гуманітарні студії: Історія та педагогіка*, 2021. № 1. С. 113–123.

13. Синевич І. Акмеологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Молодь і ринок*, 2022. № 7–8 (205–206). С. 21–24.

14. Ткачова Я. Психолого-педагогічні особливості професійного зростання соціальних педагогів закладів професійної освіти. Професійне становлення і кар’єрний розвиток особистості в умовах ринкової економіки. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737365/1/Психолого_педагогічні%20особливості%202021%2C-72-73.pdf

REFERENCES

1. Anishchuk, A.M. (2020). Upravlinska diyalnist v systemi doshkilnoyi osvity [Management activity in the system of preschool education]. *Nizhyn*, 319 p. [in Ukrainian].

2. Arkhipova, S.P. (2005). Akmeolohichni zasady profesiynoyi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv [Acmeological principles of professional training of social workers]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series “Pedagogy, social work”*. Vol. 21, pp. 10–13. [in Ukrainian].

3. Vorotnikova, I. (2012). Profesiynnyy rozvytok vchytelya v systemi pisladyplomnoyi pedahohichnoyi osvity v umovakh informatsiynoho suspilstva [Professional development of a teacher in the system of postgraduate pedagogical education in the conditions of the information society]. *Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University*. Vol. 15 (2), pp. 143–150. [in Ukrainian].

4. Dobosh, O. & Pynzenyk, O. (2023). Upravlinska akmeolohiya kerivnyka zakladu doshkilnoyi osvity: teoretychnyy aspekt [Management acmeology of the head of a preschool education institution: theoretical aspect]. *Youth & market*, Vol. 5 (213), pp. 154–159. [in Ukrainian].

5. Ohienko, O. (2013). Akmeolohichnyy pidkhdid u konteksti osvity doroslykh [Acmeological approach in the context of adult education]. *Philosophical, psychological, axiological contexts of pedagogical mastery*. Vo. 2, pp. 19–24. [in Ukrainian].

6. Kadenko, I.V. & Shchedinina, A.S. (2019). Fenomen profesiynoho rozvytku v suchasnomu osvitnomu seredovyshchi [The phenomenon of professional development in the modern educational environment]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*. Vol. 67, pp. 24–30. [in Ukrainian].

7. Pynzenyk, O.M. (2015). Udokonalennya pidhotovky vchytelya na zasadakh akmeolohiyi [Improvement of teacher training on the basis of acmeology]. *Problems of education: scientific collection*. Zhytomyr – Kyiv, Vol. 84, pp. 274–278. [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennya profesiynoho standartu “Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoyi osvity” [On the approval of the professional standard “Head (director) of a preschool education institution”]. Order of the Ministry of Economy of Ukraine No. 620-21 dated September 28, 2021. [in Ukrainian].

9. Dubasenyuk, O.A. (2011). Profesiyna pedahohichna osvita: akmesynerhetychnyy pidkhdid [Professional pedagogical education: acmesynergistic approach]. Monograph. Zhytomyr, 389 p. [in Ukrainian].

10. Dubasenyuk, O.A. (2017). Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv: kreatyvnyy pidkhdid [Professional training of specialists: creative approach]. Monograph. Zhytomyr, 458 p. [in Ukrainian].

11. Protsenko, O.B. (2011). Akmeolohichni zasady formuvannya profesiynoyi kompetentnosti vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Acmeological principles of formation of professional competence of a teacher of a higher educational institution]. *Scientific Bulletin of the Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, Vol. 6, pp. 295–302. [in Ukrainian].

12. Rebukha, L. (2021). Profesiyna pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv upravlinnya zakladamy osvity na zasadakh mizhdystyplinarnoyi intehratsiyi [Professional training of future specialists in the management of educational institutions on the basis of interdisciplinary integration]. *Humanitarian Studies: History and Pedagogy*, Vol. 1, pp. 113–123. [in Ukrainian].

13. Synevich, I. (2022). Akmeolohichni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Acmeological principles of professional training of future primary school teachers]. *Youth & market*, Vol. 7–8 (205–206), pp. 21–24. [in Ukrainian].

14. Tkacheva, Ya. Psykhohoho-pedahohichni osoblyvosti profesiynoho zrostannya sotsialnykh pedahohiv zakladiv profesiynoyi osvity [Psychological and pedagogical features of professional growth of social pedagogues of vocational education institutions]. Professional formation and career development of an individual in the conditions of a market economy. Available at: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737365/1/Психолого_педагогічні%20особливості%202021%2C-72-73.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.10.2024